

TERMÍN: 27.11.2025

xx49074xx
Recenzia B
Miroslav Danček
miroslav.dancek@employment.gov.sk

Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Miroslav Danček**
NÁZOV MATERIÁLU: **Dôchodková lotéria**
TYP VÝSTUPU*[1]: **komentár**
(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):
ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **MF SR - Inštitút finančnej politiky**
AUTORI/KY: **Marian Šaling, Tomáš Starek, Peter Martiška**
SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -
RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **1**

PRIPOMIENKY:

P.č.	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	Strane 1, zhrnutie	Odporúčam zvážiť/prehodnotiť úvodné zhrnutie, ktoré je napísané dosť jednoznačne výlučne v prospech vysokej valorizácie. Chýba mi tam napríklad zmienka o nižšej penalizácii za skorší odchod.	Z môjho pohľadu by som volil jemnejšiu formuláciu, nakoľko z môjho pohľadu bol zvýšený odchod do predčasného starobného dôchodku v rokoch 2023 a 2024 ovplyvnený kombináciou viacerých faktorov, ktoré súčasne v danom čase	Akceptované. Zhrnutie bolo upravené a do zhrnutia bola pridaná zmienka o nižšej penalizácii predčasných dôchodkov v roku 2023. Súhlasíme, že hromadný

			nastali a to hlavne možnosť odchodu do predčasného dôchodku za tzv. 40 odpracovaných rokov s nižším krátením a vysoká inflácia, s ktorou súvisela aj mimoriadna valorizácia dôchodku. Za zmienku stojí skutočnosť, že takmer 40 % dôchodkov priznaných s dátumom priznania v novembri a decembri 2023 predstavovali poistenci, ktorým do dovŕšenia dôchodkového veku chýbali viac ako 2 roky. Uvedené podčiarkuje aj skutočnosť, že koncom roka 2024 nevyužilo odchod do predčasného starobného dôchodku tak veľa poistencov ako v roku 2023, napriek tomu, že odchod z dôvodu vysokej inflácie bol rovnako výhodný. V tomto čase ale už platili nové pravidlá na krátenie dôchodku s vyšším percentom krátenia.	odchod do predčasného dôchodku bol kombináciou vzájomne sa ovplyvňujúcich faktorov, ktoré nie je triviálne oddeliť. Pri výpočte príčin (napr. v zhrnutí) sa preto snažíme korektne pomenovávať dve hlavné: prvá valorizácia a zmeny v predčasných dôchodkoch zavedených v 2023 – ďalej PSD40. Analytické zameranie najmä na prvú valorizáciu vyplýva z dvoch príčin – jednak je to všeobecne menej poznaná téma v porovnaní s PSD40 a z nášho pohľadu ide aj o dôležitejší faktor, čo vyplýva z jeho charakteru. Keďže ide o faktor, ktorý ponúkol motiváciu (PSD40 ju umožnil využiť širšiemu okruhu ľudí), platí že bez existencie tohto faktoru by sa neodohral zásadný nárast odchodov do predčasného
--	--	--	---	---

				dôchodku, ak abstrahujeme od vplyvu zníženého krátenia. To dokladujú aj priebežné údaje o žiadostiach o PSD za tento rok, ktoré sa pohybujú pod dlhodobým priemerom napriek tomu, že možnosť odchodu po 40 odpracovaných rokoch stále existuje (a naopak prvá valorizácia dnes neposkytuje možnosť arbitráže). Čo sa týka zníženého krátenia, to motiváciu síce posilňovalo ale v porovnaní s prvou valorizáciou je jeho vplyv menší (Grafy 10 a 11).
2	Strane 2, 12	V súvislosti s aktuálnou dôchodkovou hodnotou odporúčam uvádzať namiesto slovíčka rastu napr. slovo zmena alebo sa upravuje o zmenu.	Aktuálna dôchodková hodnota sa upravuje vzhľadom na zmenu priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistená štatistickým úradom za tretí štvrťrok kalendárneho roka, kedy môže nastať aj pokles, nielen rast.	Čiastočne akceptované. Pre lepšiu čitateľnosť sme zachovali pojem rast vo väčšine textu. Ambíciou textu je, aby téma bola dostupná aj širšiemu publiku, a preto isté zjednodušenia, vyskytujúce sa aj inde

				v texte, boli nevyhnutné. Čisto formálne pripomienka platí, avšak pokles miezd v nominálnom vyjadrení je relatívne extrémny fenomén, čo dokladuje skutočnosť, že od slovenskej samostatnosti nebol taký prípad zaznamenaný. Upravili sme však zmienku na strane 2 a zmienku v Boxe 2.
3	Strane 3	Navrhujem upraviť Graf 5 a Graf 6, tak aby bola viditeľná celá legenda.	V Grafe 5 a Grafe 6 nie je viditeľná legenda k novopriznaným dôchodkom v cenách roku 2019, čo znižuje výpovednosť týchto grafov.	Akceptované.
4	Strane 5, Box 1	Na upresnenie odporúčam používať namiesto odpracovaných rokov obdobie dôchodkového poistenia, resp. uviesť, že v daných simulačných príkladoch sa jedná o rovnakú veličinu.	Odpracovaný rok nemusí byť totožný s obdobím dôchodkového poistenia. Na účely výpočtu dôchodku sa používa obdobie dôchodkového poistenia nie odpracované obdobie, preto odporúčam doplniť aspoň v poznámke pod čiarou.	Akceptované, pozn. č. 4 bola upravená na <i>“Počet odpracovaných rokov je v celom materiáli používané ako zjednodušujúce označenie pre obdobie dôchodkového poistenia (ODP), ktoré však popri odpracovaných rokoch</i>

				<i>zohľadňuje aj iné obdobia (napr. obdobie starostlivosti o dieťa).“</i>
5	Strane 5, Box 1	Odporúčam zvážiť použitie danej formulácie: „Ďalej predpokladáme, že jednotliviec sa rozhoduje v decembri 2023 a jediným rozdielom v modelových prípadoch je počet mesiacov, ktoré mu zostávajú do dovŕšenia dôchodkového veku. Nižšie uvedené modelové príklady a možnosti načasovania predčasného dôchodku sumarizuje Tabuľka 1“, aby nedochádzalo k mylnému dojmu, že poistenci v preddôchodkovom veku vedia dva roky dopredu kalkulovať, kedy sa im oplatí odchod do dôchodku.	Rozumiem zámeru autorov, len upozorňujem, že v realite nebolo možné takto časovať svoj odchod do dôchodku, nakoľko poistenci v decembri roku 2023 nevedeli aký bude stav v roku 2025, nakoľko parametre, od ktorých závisela daná výhodnosť neboli ešte známe.	Akceptované. Do Boxu bola pripadaná veta, že ide o ex post pohľad na výsledok rozhodovania.
6	Strane 10, Graf 14, Graf 15, Graf 16 a Graf 17	Návrh na úpravu výpočtu po zohľadnení kratšieho obdobia dôchodkového poistenia v prípade odchodu do predčasného starobného dôchodku. Namiesto 40 rokov by bolo možné použiť 39,5 roka, ak hovoríme o tej istej osobe.	Ak je cieľom porovnať situáciu z pohľadu modelového dôchodcu, t. j. rovnakej osoby, pri modelovom príklade by malo byť obdobie dôchodkového poistenia pri odchode do predčasného starobného dôchodku o pol roka nižšie. Z výpočtov vyplýva, že obdobie dôchodkového poistenia je rovnaké pri predčasnom aj pri starobnom dôchodku.	Akceptované. Časový rad v grafoch pre predčasný dôchodok bol upravený tak, že sa použilo ODP 39,5 roka.
7	Strane 15	Odporúčam prehodnotiť percento použitých sociálnych odvodov.	Výška sociálnych odvodov pre zamestnanca a zamestnávateľa celkom činí 34,6 %. Nie je mi preto zrejmé, prečo bol použitý vo výpočtoch údaj 34,8 %. Ak	Akceptované, išlo o preklep bez vplyvu na kvantifikáciu.

			je to chyba je potrebné upraviť aj sociálne odvody v prípade 2. piliera.	
8	Strane 6	V časti „Druhým významným faktorom bolo zavedenie odchodu do dôchodku po 40 odpracovaných rokoch, ktoré umožnilo využiť priaznivé podmienky vyššiemu počtu ľudí“, odporúčam doplniť aj zmienku o nižšom percente krátenia, ktoré sa zaviedlo spolu so 40 odpracovanými rokmi.	Daná zmienka v tejto časti absentuje napriek tomu, že zníženie krátenia PSD bol druhým najvýznamnejším faktorom, ktorý ovplyvnil celoživotnú výšku dôchodkového príjmu pri odchode do predčasného starobného dôchodku v roku 2023 a 2024.	Akceptované.
9	Všeobecne	Odporúčam doplniť aj vplyv na rozpočet verejnej správy v prípade použitia navrhovaného riešenia, t. j. o koľko by sa znížili výdavky verejnej správy v prípade, ak by sa alternatívne riešenie spojenia zrušenia prvej valorizácie s klauzulou o aktuálnej dôchodkovej hodnote, aplikovalo v rokoch 2023 a 2024 za predpokladu, že počet odchodov do predčasného starobného dôchodku by zostal na úrovni rokov 2016 až 2022.	Bolo by zaujímavé vidieť ako by navrhované riešenie mohlo vyzeráť v praxi, t. j. akú úsporu by vedelo generovať v čase inflačných šokov.	Neakceptované. V komentári sme explicitne nesimulovali tento scenár, keďže by pri konštantných počtoch nešlo o celkom korektnú kvantifikáciu vplyvu alternatívneho nastavenia. Ako sa totiž spomína v pripomienke č. 1., faktorov v pozadí hromadného odchodu bolo viac ako len prvá valorizácie (napr. znížené krátenie). Približný vplyv je však možné odvodiť z grafov dostupných v materiáli –

				úspore by dominovalo najmä výrazná redukcia počtu predčasných odchodov do dôchodku (Grafy 3 a 4) a menšia dodatočná úspora, rádovo v desiatkach miliónov, by vychádzala z nižšieho novopriznaného dôchodku (Graf 18).
10				

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Analytický komentár predstavuje mimoriadne hodnotný analytický príspevok na tému predčasných starobných dôchodkov a vplyv odchodu z trhu práce na výslednú sumu dôchodku v čase inflačných šokov. Jeho hlavný prínos spočíva v detailnej identifikácii a kvantifikácii faktorov, ktoré viedli k rekordnému nárastu žiadostí o predčasný dôchodok v rokoch 2023 a 2024. Autorom sa podarilo jasne preukázať vplyv nastavenia výpočtu dôchodkov a zmien legislatívy na správanie poistencov a ich motiváciu odchádzať do predčasného starobného dôchodku s následným vplyvom na verejné financie.

Materiál vyniká vysokou odbornou úrovňou analytickej práce – využíva individuálne údaje, modelové príklady a kvantitatívne simulácie, ktoré umožňujú presne odhadnúť krátkodobé aj dlhodobé fiškálne dopady.

Pozitívne hodnotím aj transparentnosť prezentovaných výpočtov a schopnosť autorov zrozumiteľne vysvetliť zložité mechanizmy, ako je vplyv prvej valorizácie či inflačnej prémie na výšku dôchodkov. Materiál zároveň ponúka konkrétne a vecné návrhy na zmeny – najmä úpravu systému valorizácie novopriznaných dôchodkov a zavedenie dočasných opatrení v čase inflačných šokov, ktoré by prispeli k väčšej stabilite a spravodlivosti dôchodkového systému.

Celkovo je materiál výborným podkladom pre odbornú diskusiu aj legislatívne zmeny, keďže poskytuje nielen analytické zhodnotenie súčasného stavu, ale aj jasné odporúčania smerujúce k efektívnejšiemu a udržateľnejšiemu nastaveniu.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.